

26. szám.

September 20-kán 1862.

Hatodik évi folyam.

NÖVILÁG.

DIVATLAP

A MAGYAR HÖLGYEK SZÁMÁRA.

SZERKESZTI

VAJDA JÁNOS.

Szerkesztő szállása : Kalap- s himző-utca sarkán, 1-ső szám, 1-ső emelet. — Kiadó-
hivatal : Pesten, egyetem-utca 4-dik szám.

Előfizetési föltételek :

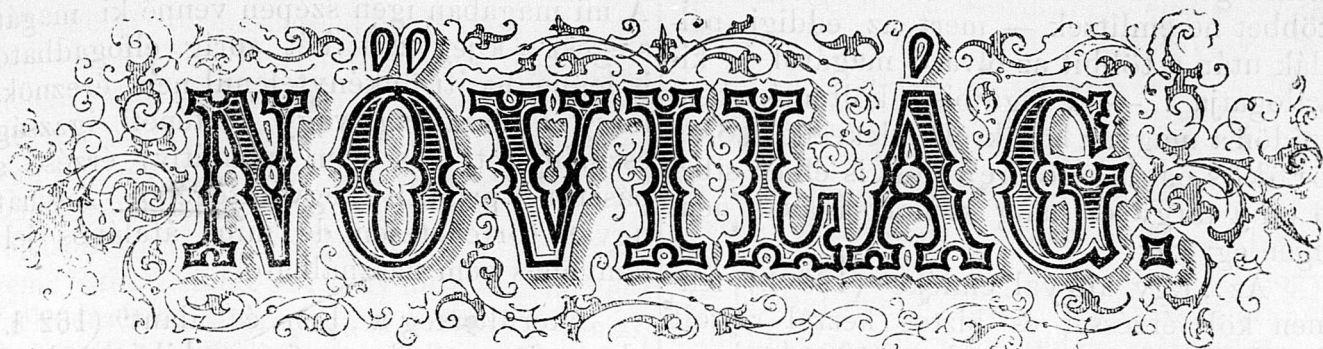
Vidékre postán küldve, vagy helyben házhoz hordatva :

Juliustól december végeig 3 forint.
Juliustól september végeig 1 ft. 50 kr.

Tiz példányra egy ingyenpéldány

Az előfizetési pénzek bérmentett levelekben, ha lehetséges, a régi czim-
szelvények beküldésével alólirt kiadó-hivatalba (egyetem-utca 4-ik szám) kéret-
nek intéztetni.

A Növilág kiadó-hivatala.

DIVATLAP A MAGYAR HÖLGYEK SZÁMÁRA.

Előfizetési díj : **Vidékre postán**, vagy **helyben** házhoz hordatva : Egész évre (jan.—dec.) **6 ft.** Félévre (jan.—jun.) **3 ft.** Negyedévre (apr.—jun.) **1 ft. 50 kr.**

K Ö L T E M É N Y E K.

Irta Dalmady Győző.

Pest. Kiadja Heckenast Gusztáv. MDCCCLXII.

(Vége.)

következő három költemény ugyanazon egy themának elég bő vénával készült változata. „A kedves halott“-ban (119 l.) már az előbbinél sokkal jobban meg van közelítve a tárgytól sugallt elegiai hang, de ez a befejezésnél hymnuszos lendületet vesz. „Az új sír“-ban már (122 l.) az elegiai emelkedés teljes lenne, ha a hatást a pongyola kidolgozás nem zavarná. Ily kifejezések : „Itt távol is közel lesz tán!“ (t. i. az elhunyt) és ily fölkiáltások : „Nem sikerül semmi, semmi!“ — nemhogy az eszme által földézett hangulatnak meg nem felelnek, hanem a kedélyt ébenségesen kizökentik azon kerékvágásból, melyre a jól induló kezdet ragadta. — S egyszer mindenkorra jegyezzük meg, hogy a költészet többi ága közt a lyra az, mely — levegője: az általános levén, — a részletest a legkevésbé türi meg, kivéven természetesen, midőn a mű alapeszméje oly specialitásból indul ki, mi a belőle folyó specialításokat is általánosítja. Ennek Petőfinél számtalan példáját találni, melyek a törvényt nemhogy

gyöngítnék, sőt igazolják. Például : „Fütyty“ című versében, mely így kezdődik : „Adta finnyás közönsége“, mondhatja bátran : „És aztán a fütytyök mellett Milyen a jövedelem?“ anélkül, hogy a hangulatot sértené, míg Dalmadynak „Egy est a fa alatt“ című szépen gondolt, de már a rossz külalak miatt is élvezhetlen idylljében az ilyféle részletek, hogy „Volt valami e kis házi körben“ vagy az ilyek : „A legcsekélyebb esemény fölött Egész lélekkel csüggöttünk mindnyájan“ a vonás alárendeltségénél fogva nem egyebek nyers prózánál. Ugyanazon megróvás alá esik előbb az „Öreg harcos“ rajzánál (30 l.) a következő kifejezés : „Szolgálatiért, miket a honnak tön“; „A pásztortűz“-ben (94 l.) „A tűz . . . hamvad, Felednek rá többet tenni“; a már fennebb más oldalról érintett „Idegen hajlék“-ban (97 l.) : „A nyomasztó szükség zúgolodni késztet“; „A sastoll“ ban (190 l.) : „Utad előtt Egész sereg akadály van“; a „Verseny“ című tulságos pathossal írt politikai költeményben (216 l.) : „Kik kösziklát döntöttünk ki, Hogy feljussunk eme

helyig“ (t. i. az okt. 20-ki diplomáig. NB : nem igen döntöttünk.), — s végül, hogy többet ne említsek — mert az eddigi példák után a többi az olvasó magától is kiválogatja : — a legutolsó költeményben, midőn a magyar hősokról emlékeznek : „S ez örökös cselekvésben Most is élnek stb.“ a mi a tárgy és hang komolyságával nem igen egyezik.

Az „Egy angyal emléke“ (125 l.) fenn költ érzéssel és biztos kézzel rajzolt kerek mű. „Az akác“ -ban (128. l.) hang és tartalom kedves hűséggel tükrözik vissza a természet azon csöndes emelkedésű, de rajongó cultusát, mely költőnk kedélyének egyik vonzó jellemvonása. Az „Imá“ -nál (142 l.) a vallásosan föllengő, néhol főségyült eszmemenettel meglepő ellentétben áll a befejezés keserű élessége, melyben így kiált föl a költő : „Legyen elég hosszú rettentő ostorod!“ — Nem vitatjuk, vajjon a költészet fogalmával, melynek éltető eleme a nyugalom, összeegyeztethető-e a boszu eszméje, mint igazságszolgáltatást képező végcél; de azt határozottan tagadjuk, hogy e véges eszme a keresztyén költészetben, mely a végtelen szép fölmutatását tette földadataul, imádság alakjában földolgozható lenne.

Hasonló áll a „Megbocsáthatunk-e“ -czimű, különben gazdag tartalmu és nemes lelkesedéssel épült ódára nézve. A gondolat belső félegessége, a szerkezet egysége daczára itt is kizár minden harmoniát. Közbe legyen mondva : ez utóbbi versben áll egy kifejezés : „Hogy ha van igazság . . . Mely . . . A szent fán nem függött Vagy ha függött, kimult“ — mi ennek értelmét nem tudtuk kivenni.

A „Daloló leányok“ (148 l.) és „A pásztorfiú“ (151 l.) két megkapó idylli kép, kár, hogy ez utóbbinak kerekességét a legvégső versszakban egy erőtetett vonás zavarja. Ugyanis : a pásztorfiú bánatos nótát furulyáz. A költő hozzámelve, megtudja, hogy a dalnoknak egyedüli mestere a szív, és a dombon üldögélve, dala akaratlan támad. Aztán elbeszéli a fiúnak, hogy a nehéz bánat nem ok nélkül nyomja szivét, mert a domb alatt sok elvérzett bajnok pihen. Másnap ismét arra tér. Az ábrándos gyermek megint kijött —

Hanem arcját kezébe rejtve
Némán feküdt a sír fölött.

A mi magában igen szépen venné ki magát s egész a kijegyzett két sorig elfogadható is lenne, ha itt önkénytelenül nem éreznők, hogy a hazafiság vagy történeti igazság eszményített (és nem primitív) érzése a pásztor primitív egyéniségéből folyhat ugyan történetesen, de mint általános jellemvonás nem használható.

Sikerült még a „Fen és alatt“ (162 l.) (de a fen, e helyett fenn, hibás helyesírás, a mennyiben e határozó a fel-ből -n ragasztékkal áll elő, mely az l betűt azonosítja). — „Míg ő aludt“ (164 l.) sok finomsággal és ügyes árnyalással van tartva, de a végső sorban nincs meg a kellő világosság. „A mint fölébredett, Álommá maga változott“. Ebből csak taláalomra lehet ki-sütöni, hogy : tán ébren is olyan volt, mint egy álom. — Ennek mellékdarabja : „Mikor fölébredett“ (167 l.), még pedig az előbbinél nem kisebb értékű, kivéve a második stropha azon kitételét, melyben a felébredt lány ajakát, a rideg valóba rekedt prózaisággal, két lánghoz hasonlítja, — és azon alkalmilag fennebb megrótt helyet, midőn a csókot izzó parázsszal jelképezi. „Föltámadunk“ (Husvétra) (180 l.) jó alkalmi költemény. „Jönek a mieink“ (204 l.) ihletésről tanuskodik, de befejezése — mint Dalmadynál gyakran tapasztalható, nem üti meg a mértéket. „A történet . . . Honnan nagy alakjuk bármikor itt terem“ : e hang nem talál az előzményekhez és a tárgy méltóságához. „Egy művésznőnek“ (206 l.) jó emlékvers. „Szent-István napján“ (207 l.) ismét sikerült alkalmi költemény, melyben csupán egy sor ellen van kifogásunk. „István király nevétől hangzik A mire csak gondolhatok“ — ugymond. Ily határozatlan kifejezés csak pongyola kidolgozás eredménye lehet és az író műgondjának nem válik becsületére. Olyan már elül a „Borozó öreg“ -ben (4 l.) : „És mintha mindazt a mi bántá, Az alkonyban kigyulni látná;“ itt a kigyulni“ szó jelentését nem lehet kivenni. Nemkülönben a 7-ik lapon a csalogány daláról szólva így kiált föl : „Melyik több, az-e, vagy Lelkem gondolatja?“ De ki gyözné a hibás és németes szókötés, a gondatlan constructio és hanyag nyelvezet szá-

mos példáját elősorolni, mikor még a művek belső természete körüli vizsgáldást sem sikerült kimerítnünk. Mert van még néhány dal, melyet szives elismeréssel kell üdvözlönnünk, vannak kitünő darabok és van nem egy, a mely épen alakítás tekintetében a legélénkebb és legéletbevigóbb kifogásokra ad okot. Nézzük végig. „Emlékezem“ című dalát (213 l.) mindent beölelő mély érzés és a tárgy azon cultusa jellemzi, mely nélkül valódi művészi hatás nem is képzelhető. De költőnk minden előnyét egyesíti a „Temetőben“ cz. eszme- és érzelmdús szép vers, mely nemcsak e gyűjteményben mondható a legkitünőbbnek, de összes lantoscöltészetünk jobb termékei közt is helyet foglalhat. Szeretnők mutatványul az egészet ide irni, ha cikkünket följobb a sok idézettel már el nem nyújtottuk volna. De így, a hangulat és gondolatmenet nemes szépségének ízlettetőjeül csak a második versszakot teszszük ide :

Ki fekszik e mohos sír alján,
Melynek nincs már keresztje sem?
Rejtelmesen beszél a szellő :
Tán egy világ — a szerelem!
A bogárkák csak jönnek, jönnek,
Meg eltűnnek két oldalán
Az alatt oly rég álmódónak
Hirt visznek a földről talán.

Ilyen a negyedik versszak is, — és maga a kis dal mondom, a részletek oly ragyogó színezésével és a compositio oly kerekességével dicsekedik, mely nem középszerű erőről tesz tanuságot. „Hervad az a rózsa“ (230 l.) nem románcz ugyan, minek szerző nevezi, mert a kifejlés felé siető egy külön mozzanatot sem lehet benne megkülönböztetni, — azonban lyrának csinos. „Kis fiu, kis lányka“ (238 l.) hasonló elismerést érdemel, habár alapgondolata, úgy tetszik nem mentt reminiscentiáktól Petőfi „Gyermekkori barát-nőmhöz“ címzett költeményéből. A Teleki László halálára irt két vers, mint rögtönzés ellen (241—42 l.) nincs kifogásunk, sőt e szempontból méltánylattal kell emlétenünk, de óhajtottuk volna, hogy a dicsőültnek egyre frisen élő szent emléke ily gyűjteményben maradandóbb alkotással lett volna megtisztelve. „Az éjjel az ábrándok ideje“ (247 l.), ebben a befejezés megint el van rontva vagy sietve — s így az egésznek benyomása meggyöngítve. Mintha az alkotó kéz, végére már kifáradt volna. A lélek

száll — ugymond. Következik egy sor kedves kép, hogy hova száll. Aztán elvész.

Hova szállott? A ragyogó egen
Soká, soká merengve csügg a szem,
A reggel jó . . . kél a nap . . . és ime
Súgára hozza le!

Mi figyelemmel elolvastuk e verset s igyekeztünk a végszak értelmét a mű szelleméből kimagyarázni, mert jól tudjuk, hogy oly bírálat, mely költői mű vizsgálatánál kiindulási pontul nem annak saját philosphiáját veszi : nem sokkal ér többet a prücsökfogdosás nemes mesterségénél (ezt csak mellesleg); elég az hozzá, mi az itt közlött befejezésben két olvasásra sem fedeztünk föl egyebet üres dagálnál. „Ott a kertek alatt“ (255 l.) kiváló kellemű kis falusi kép s egyszersmind a kötet utolsó előtti — és a választottak számában utolsó darabja. Mert „A történet olvasásakor“ cz. vers (257 l.) nem igényelheti, hogy komolyan szóba vegyük s általában azt lehet mondani, Dalmady hangja sokkal gyöngébb, pillantása felületesebb, mintsem a történet nagy tárgyaiba belefoghasson. Aspiratio még nem inspiratio, — és a szóvirág soha sem pótolhatja a reflexio helyét. Ezért egy tárgyilagoss költeményében sincs meg azon nyugalom és emelkedés, mely az ágnak életföltétele. Neki, mint lyricusnak légköre a jelen, s mivel itt helyét dicséretesen megállani ígérkezik, ne vegyük rossz neven, hogy azon közt, mely a tárgyilagost az alanyitól elválasztja, nem képes meglábolni. Innen van aztán, ha őseink harczárol szólva fájdalommal kiált föl : „Haj, hogy ily nagy tettek felől Már csupán a hír szól!“ — A közvetlenségre áhító lyrai primitivitás nem elégszik meg a mult ködös rajzával — és az egészet siet egy önkénytelenül előtörő alanyi kifakadással befejezni e két sorban :

Kedvem volna falhoz vágni
Ezt a hitvány lantot!

(Zengjek-e dalt? 113 l.) — Genrei közt hasonlókép nem tudtunk említésre méltót találni; a már fölhozott „Borozó öreg“, az „Öreg harczos“, s „Vándor színész“ és a többi, egytől egyig nem egyebek, esetleges vonásoknál a mindennapi élet keretében többé-kevésbé kedélytelenül behelyezett összeolvadásoknál. Ezekre nézve, miután érdemileg nem taglalhatjuk, nincs is kedvünk részletekbe ereszkedni. Csak a „Perényi“

czimü balladát (vagy mit 221 l.) nem hagyhatjuk megróvás nélkül; mert ebben annyira nélkülözünk kell minden belső, de sőt külső egységet a plasticitásnak még csak árnyékát s minden balladai mozzanatot — azaz hogy a ballada eszméjének akár sejtelmét is, hogy csudálkoznunk kell föllötte a miért szerző e gyűjteménybe fölvenni nem röstellte. Biztosítjuk róla, hogy több haszontalanság közt, melyek e kötetben a sikerültebb rész értékét deválvánni segítik, és a felületes olvasó előtt nagyon is deválvánni fogják, ez a leghaszontalabb. Szoliman iszonyu haraggal Magyarországra ront. A magyar király maroknyi haddal ellene indul. Perényi inti: ne hamarkodja el az ütközetet, mert elbukik az ország. De Tomori a jó tanácsot nem hagyja helybe s a serget csatára viszi. Zápolya követe hasonlóképen pár napi maradásra kéri a királyt, míg a Tiszától fölérkezik. Maradunk, megvárjuk! — jó Perényi felel. — De fölzúg a sereg: Nem várunk, nem lehet! Összezsapnak; elől Perényi. Jaj, ki rá mer nézni. Hanem a csata mégis elvész és az árva ország nemtője huszezer hős sírján kesereg. Szolimán a néma vérmezőre megy. Keresi, keresi. Mi vezette a török császárt Perényihez? Végre megtalálja és zokog sokáig. „Te is itt Perényi? s az ifjú halottnak Elsimítja haját. Azután elméláz, szomorun néz szerte. — Mennyi hős egy sorban! Oh miért, hogy csak perczre Nem hallgattak reád“. (Szolimán mondja. Azért szomorkodik, hogy megverte a magyarokat.) Ebből áll a tartalom legkisebb kihagyás nélkül és az összefüggés szigorú megtartásával, s ebből ítélve, bátran kimutathatja valaki, ha tudja, hol az a kapocs, mely e ballada vagy történeti kép vagy akármi, organismusát összetartja? Mi részünkről az egészben egy organicus vonást, egy motívumot sem tudunk fölfeledezni, és sajnáljuk — nem azt, hogy szerző rossz balladát irt, mert ezt irti fognak még sokan, különösen sok lyricus — csak azt, hogy ily nevezetes költészeti faj körül oly csekély elméleti tanulmányal bír, s ilyesmit nyilvánosság elé bocsátni képes.

De a lyrai tartalom egyharmadára nézve is el lehet mondani, hogy avval költészetünk semmi belső gazdagulást nem nyert és a második harmadra nézve, hogy mind

az, mind a költő renomméje vesztett. E kettős szabály alól, az eddig megemlített művek közül igen keveset tudnék kivenni s igazolásomul — minthogy minden egyes darabot taglalni lehetetlen — elég legyen csak egy párt említnem, még pedig először a „Hősök sírja“-t (35 l.) A ki nem tudja, mi a zavaros conceptio, és formátlanság az alakítás benső mivoltában, az csak e verset olvassa el. Itt az első versszakban a hősök lesuhadt lobogójával ők is lenyugodtak; a szellő fájón susog rólok. A másodikban már felkölti őket szerző; „az utolsó kard is villan, vérök kiömlik és — szemök elsötétül.“ A harmadikban az utolsó hang is elhal (pedig az imént szemök már végkép elborult volt) és ez utolsó sohaj jár-kel árván. Mégis: a negyedik strophában „szakad meg a szív verése, fogy ajkaik pírja és nehezül — végre csakugyan utoljára — gyász a sötét síkra“. Ám ebben a kezdetnek még nincs vége, mert reggel a nap újra feljö — hanem vele egy nemzetnek nyílik hosszú éje. Tehát a vég, kezdetben oszlik széjjel. — Hasonló végtelenig folytatható munka az ezt megelőző, „Örző angyalok“ (33 l.) cz., hol az első strophában találtató szép ötlet daczára, semmi fejlődés és végül a benyomás teljességére semmi tekintet nincsen. Továbbá a „Szerelmes betyár“ (61 l.), melynek félszegsége föltünő. A betyár lóra kap, a szerelem üzi keresztül a sötét zivataros éjen, egy halavány fényig, melynek világánál bepillant az ablakon. Jaj, de szeretőjét más ölében látja. Erre usdó, vissza, tuskén-bokron. A fergeteg lecsillapszik, a hold kisüt, de a betyár szive egyre háborog. Punktum. — S hány van ilyen e füzetben, melyekhez még egyannyit vagy ha tetszik, tízannyit is lehetne toldani?!

Effélék mellett aztán föl sem tűnnek a színezés azon fogyatkozásai, melyek csináltvirágával szerző a diszitmény valódiságát oly gyakran pótolja, mondván: „A szemem úgy ragyog“ (mintha önmagát szemközt látná, a mi képtelen és bántó); „Milyen nagy öröm lesz“ (t. i. hazaérkezésekor, mintha szerettei viszontlátásán az örömben magát fölüli engedhetné mulni) stb. stb. — Azonban ezekre, ismétlem már azért sem kívánok nagyobb súlyt fektetni, mert Dal-mady force-át a szerkezet róvására épen a

színezés erejében találom. Egész költői egyéniségének jellemvonásait pedig következőleg gondolnám összeállíthatni: Biztos árnyéklás és hangulat, de gyöngébb compositio; sok kedély, kevés itélet; erős érzék, csekély öntudat — mindent összefogva pedig: jeles tehetség, szűk tanulmány. És körülbelül ennek lehet tulajdonítani, ha szerző szintén hatéves költői pályáján hatá-

rozott haladást kimutatni mais bajos volna. Hogy pedig tanulmány — de belső, önmagából kiinduló és ugyanoda visszatérő — tanulmány nélkül a legnagyobb tehetség is hasonlít a sötétben tapogató vakhoz: e becses széptani igazságot már a mi irodalmunkban is jól elcsépelgették. Én ismét a legjobb indulattal ajánlom a derék költő figyelmébe.

ZILAHY KÁROLY.

J Ó K A I M Ó R.

(Írói jellemrajz. *)

Jókai pályája nemcsak fokozatot, hanem valóságos fordulópontot képez regényirodalmunk fejlődésében.

A régiebbeknek 1850 után szemlélt regényírói munkássága belső haladást nem tanúsítva, a fölvett ágnak csupán külterji gyarapodására szolgált. Az utánok következő sorból Kemény Zsigmond és Jókai válnak ki, kik a magyar regényt alakban, tartalomban és nyelvben határozottan tovább vitték s némely tekintetben annak föltétlen emelkedését is eszközölték. A mi főleg a forma lényegét illeti, itt Kemény minden pályatársa fölött egy fövel magasodik ki, s nagy elméjének maradandó szüleményei nemcsak mai irodalmunkban követelnek első helyet, de az európai regényköltészet jelesebb termékeivel egy órában említve sem szégyenlhetik meg magukat. A mi, aránylag szélesre terjedt regényirodalmunkban pedig senki sincs, kinél az egyénítés uralkodó hatalma az alak kerekességével, s a színezés gazdagsága az öszhang nyugalmaival és a végbenyomás világosságával ugy párosuljon, mint Keménynél.

De míg e szerint a regény formájához kapcsolt általános igények betöltésében Kemény egyedül áll: hol keressük azon minden irányban érezhető nagy hatás magyarázatát, mely Jókainak életben és irodalomban osztályrésze lett? Hol lappang kulcsa azon titoknak, mely a „Magyar nábob“ országosan kegyelt, sőt bálványozott íróját a közönségnél a népszerűségnek azelőtt ismeretlen fokára ragadta, s számára az iroda-

lomban, a siker és fény által egykép csábított utánczóknak diadalmenetét teremtetten, hogy neve az irodalomtörténetben mindig ragyogó betűkkel maradjon följegyezve?!

A megoldás abban rejlik, hogy Jókai geniusa a regényben, mint Petőfié a dalban, egy általa fölfedezett külön világot nyitott, s hangban, felfogásban gyökeresen nemzeti álláspontra helyezkedve, a valódi magyar regény alapítójává vált.

Mert senkinek se juthat ugyan eszébe Fáty, Eötvös, Kemény, sőt Jósika és mások ábrázolási hűségét elvitatni, azonban Jókaihoz mérve ezek legtalálóbbrajza sem több a nemzeti élet tükörbe szedett viszfényénél. Ellenben Jókai nemhogy érzi a magyar életet, de vele él, beléolvadva mozog, s annak elemei, ecsetje alatt nemcsak megjelennek, hanem meg is elevenednek. Ez képezi költői egyéniségének fő jellemvonását. Másik, nem csekélyebb alaptulajdon nála a nyelv azon sajátságos fűszere, ereje, színe, melylyel ilyen mértékben eddigelő minden írónk közt csak ő dicsekedhetik, s melynek jellemzetes könnyüése, keresetlen természete és ép magyarsága elbeszélő stylusunknak mindig példányképe marad.

S ha műveinek belső valósága hasonlóra kevésbé tarthat számot, ennek okát nem annyira tehetségei mivoltából mint inkább költői tanulmányainak hiányosságából lehet kihozni.

A művész teremtőereje abban jelentkezik legszemmel-láthatóbban, mennyire ké-

*) „A nemzet koszorúsai“ című gyűjteményből, mely Heckenastnál fog megjelenni.

pes tárgyát, színben és alakban a valóság színvonalán felülemelni, anélkül, hogy a valószínűség határát egy lépéssel is áthágná. A valószínűség azon alap, melynek birtokától a művész hatalma ép úgy függ, mint a hitregében Antaeus ereje a föld érintésétől. Mihelyt az író az eszményt az emberitől külön gondolja és ez alap elhagyására szabadságot vesz, művészetének életgyökerét vágta ketté, s száműzve belőle az egyedül üdvözítő eszmét, haszontalan játékká törpítette.

Ki a legnépszerűbb magyar regényíró fegyelmetlen muzsáját csak némi bíráló figyelemmel kísérte, lehetlen észre nem vennie, mily kevéssé tudott vagy akart ő az itt fölmutatott Scylla és Charybdis veszélyeitől óvakodni. Eleven elméje mindig csodálatraméltó biztossággal találja el a jellemző vonásokat, de annyira fölhalmozza, esetét úgy megnyomja, hogy alakjai nagyon alkalmasok ugyan a képzelődés pillanatnyi elkápráztatására, sőt a hangulat nagy ereje által, melylyel Jókai olvasói szívét tetszés szerint kormányozza erősebb indulatok gerjesztésére is: de aránytalanságukkal az illusiot szükségkép megfélemeztetik. E tulajdona némileg közös a nagy angol regényíró Boz-Dickenssel, ki a különzők iránt viseltető előszeretetét gyakran — mint p. o. híres „Copperfield“-jében — egész a bolondokig kiterjeszti, azon különbséggel, hogy az ő gyöngéje, jobban mondva szélye nem a színezés tulvitelében, de egyenesen a fölvelt alak megválasztásában nyilatkozik s az élet rendes légköréből vett személyeit a legszabályszerűbb domborúság jellemzi, míg Jókainál a torzítás vádja alól egyedül meglepő szerencséivel rajzolt nőalakjai tesznek kivételt. A többiekben hasonlít az olyan anyához, ki tulmagasztalt szeretetében magzatját mindaddig szorongatja, míg élete elmulik vagy legalább kétségessé lesz. Másfelől innen foly, hogy természetfölötti világból kölesönzött képei — hol a rajz körvonalai tágabb határok közt mozognak — így többek közt a „Holtak harcza“ című gyönyörű regéi, e nemben a legbecsesebbek közé tehetők. — A humor bányájából összes próza-irodalmunkban senki sem rendelkezik gazdagabb aknákkal, mint Jókai.

Műveinek társadalmi értelmére nézve az angol iskola erkölcsi irányához hajlik, míg a fölतालás és színezés ragyogó változatoságában a francia romanticismus legkiválóbb bajnokaival is bátran versenyezhet, — de egyszersmind az eszközökbeli bánás hasarde könnyelműségében mindeniket felülmulja. E miatt esik, hogy a csillogó eszközök háttérébe helyezett egyszerű czél — a mely kettő az angoloknál oly megkapó öszhangban egyesül — nála néha nem képes hitelt szerezni magának, s nem egyszer csak a hatás újabb tényezőjeül látszik fölvéve.

Egészben véve: Jókai bárkinél jobban érti, mint kell az olvasó lelkét a styl bűbájával ragadni tova a bonyodalom mesteri kézzel font tömkelegén keresztül, de a jellemeket ritkán képes az oda nem tartozó vonások elhárításával az eszmény színvonalára emelni; — más tárczaregényírók példájára ő is sok ügyességgel tudja az uralkodó napi kérdéseket művébe szőni, de nem annyira, hogy — mint a termésaranyból a kavics vagy porond — alaprajzából a nyers elemek ki ne kukucskáljanak; — nála a páratlan genialitással kezelt részletek az érdeket legtöbbször egész végig lankadatlan frisségekben tartják, de a művész erejét és az olvasó figyelmét sokkal inkább igénybe veszik, mint az egész benyomás érdekében kívánatos volna.

Természetes, hogy ily módon fejlett tehetség, minden fénye és nagysága mellett legkevesebb sikerre a dráma mezején tarthatott számat, hol a csapongó költői erő bármi domboru hullámzatu alakjai helyett a szigoru itélettel párosult képzelet jegeczítésig szabályszerű homorműveire, tündöklő darabok helyett az egész arányára és a végső benyomás súlyára van szükség. Ide járulnak még Jókai kiválólag epikai hajlamai, melyeknél fogva sokszor a hősit — néha a fenégest, de soha sem a tragicaít akarta tragodia-számban betudni. — E tekintetben ezelőtt pár évvel, tiszteletreméltó oldalról nem igaztalan lelepezések történtek, csupán az volt kár, hogy az illetők a vita hevében feledni látszottak, mikép Jókai nemcsak a nemzetiségünket fentartó üdvös közszellem ápolásában és új olvasóközönség teremtésében szerzett az utóbbi tíz év alatt feled-

hetlen érdemeket, hanem neve — minden ellenök és elmélet daczára — regényirodal-munkban korszakot jelöl.

Ásvai Jókai Móricz, született 1825-ben birtokos nemes családból Komáromban, hol testvére Károly most is ügyvédséget folytat. Apja Jókai József, szintén ügyvéd, anyja Pulay Mária. Gymnasiumi és bölcseleti tanulmányait a pápai iskolában végezte s már itt foglalkozott versírással, de még ekkor sem ezek által, sem egyéb tekintetben nem tűnt ki többi tanuló társa közül. Petőfivel való megismerkedése után — ki időközben hasonlólag a pápai ref. collegiumba került — törekvései határozottabb irányt vettek s „Isten-ítélet“ című beszélye a tanodai önképző-társulat részéről egy arany pályadíjt nyert. Ugyanakkor nyert Petőfi Sándor — még mint Petrovics — valamint laktársa és rokona Orlai Petrich Soma két-két aranyat. Nevezetes egyébiránt, hogy e tájt Jókai a festészetre, Orlai a költészetre Petőfi pedig a színészetre képezte magát s mindhárman teljesen meg voltak győződve egymás hivatottságáról. Jókai először versekkel lépett a közönség elé, melyek azonban csekély figyelmet gerjesztettek. Pestre jöve, az irodalom akkori vezérei — Vörösmarty- és Bajzánál, kik minden jóra való törekvést támogatni szent kötelességüknek tartottak, szives fogadtatásban részesült. 1844-ben „Zsidófiu“ című pályadramája az Akademiától dicséretet nyert, az „Életképek“ hasábjain megjelent „Nyomorék naplója“ című beszélye pedig az olvasóközönség tetszésében részesült. Ezt több érdekes beszélye követte; 1846 közepén pedig „Hétköznapiok“ cím alatt két kötetes regény jelent meg tőle, mely egyetmás folytatások mellett kitünő képességének bélyegét már magán viselte, s velőkgig ható öreg-humorának jelei már itt is mutatkoznak.

1846 második felében az ifjú irodalom tehetségesebb tagjai közül tizen (Petőfi, Tompa, Pálfi, Degré stb.) egyesültek, hogy lapokba többé nem dolgoznak s műveiket külön időszaki vállalatban fogják kiadni. Ez egylet az újabb irodalmi elvek közlönye

akart lenni a régiéik ellenében, s némi politikai színezettel. A szövetségben volt Jókai is. De a nem rosszul gondolt intézettel a gyakorlatiasság határán kívül fekvő terjedtebb politikai czélokot hozván kapcsolatba, a szövetség fölbomlott, s tagjai kettőn kívül az „Életképek“-hez csatlakoztak, melynek szerkesztését 1847 közepén Frankenburgtól Jókai vette át és a lap érdekét a napi rovatok elmés kezelése által különösen emelte. *)

1851 után visszakerülvén Jókai Pestre, ismét saját neve alatt kezdett dolgozni. A „Pesti napló“-ban, s onnan külön lenyomatban megjelent „Erdély aranykora“ című két kötetes regénye a forradalom utáni aléltságából ébredező magyar szépirodalom első nevezetesebb terméke, mely egyszersmind Jókai rendkívüli tetszéssel fogadott regényirői működésének kezdetéül szolgál. Régebbs beszélyei már azelőtt megjelentek két kötetben, ily cím alatt: „Vadon virágai“. Ezt követte: „A kétszarvu ember“ regény, 2 kötetben; „Törökvilág“ 3 kötetben; „Égy magyar nábob“ 4 kötetben; „Török mozgalmak“ 1 kötetben; „A jancsárok végnapjai“ 2 kötetben; „Kárpáthy Zoltán“ 4 kötetben; „A régi jó táblalírák“ 3 kötetben; „Szomorú napok“ 2 kötetben; „Elátkozott család“ 2 kötetben; „Felfordult világ“ melyből még csak egy kötet jelent meg; „Szegény gazdagok“, melynek egy része először németül jelent meg, 4 kötetben stb. Napvilágot látott beszélyeinek száma már a százat rég felülhaladta. Színművei is megjelentek két kötetben összegyűjtve, Heckenastnál; ezek közül „Könyves Kálmán“ a Tomori Anasztáz által kitűzött 100 aranyos drámai jutalomban Hegedüs Lajos „Bibor és gyász“-ával osztott.

De ily szokatlan termékenységre mutató önálló munkásság mellett Jókai a napisajtó mezején sem közönséges tevékenységet fejtett ki s a „Vasárnapi Ujság“ sikere főleg az ő szellemének és befolyásának tulajdonítható, mint ki a nevezett lapot a szerkesztő távollétében, megalapítása után nemsokára esztendőnél tovább egyedül vezette. Később

*) Itten Z. K. a koszorús író forradalmi működésének méltatására tér át, melyet elhagyni jónak láttunk, miután abban néhány megrovás a mi nézeteinkkel homlok-egyenest ellenkezik. Szerk.

„Üstökös“ című humoristicus lapot indított meg, melynek az 1860. oct. 20-kát megelőző nemzeti közszellem ápolása- és fölgerjesztésében nem csekély része volt. A többi bohólapok, melyek utóbb irodalmunkat elárasztották, mind csak az ő utánczói voltak, a nélkül, hogy humorának szeszét és élceinek erejét utolérhették volna. Mindazáltal sokan vannak, a kik sajnálják, hogy a legnagyobb tehetségű regényíró, idejét és erejét ily, mások által is elvégezhető apró-cseprő munkára forgácsolja. A magyar Akadémia 1858-diki nagy-gyűlése Jókait levelező — az 1861-ki pedig már rendes-taggá választotta a nyelv- és széptudományi osztályban. A közélet ujabban tapasztalt meglendülésével Jókai törekvései kiválólag a politika

felé fordultak. Az 1861-ki országgyűlésen — miután Pest józsefvárosi kerületében Szilágyi Virgil előtt hátrálnia kellett — mint Baranya-megye siklósi kerületének képviselője vett részt és az ugynevezett határozati párttal szavazott. Ugyane párt nézeteinek tolmácsolására 1862 elején a „Magyar Sajtó“ szerkesztőségét fogadta el, — Pálfi Albert és Urházy György főmunkatárssága mellett, — hol ez irányban több rendbeli politikai czikket bocsátott közre. A mellett regényírói munkásságát sem hanyagolja el, s legjobb férfi korában az irodalom barátait folyvást eddigi érdemeinek megfelelő szép reményekre jogosítja.

ZILAHY KÁROLY.

A Z U J O N C Z.

(Mutatvány Lermontoff hason című elbeszéléséből.)

Egy tábornok Tifliszbe tartva
Hegyről le a völgybe kanyarga.
S vitt egy talált fiut magával,
Ki rosz s szokatlan utja által
Betegséget kapott; szegényke
Járt hatodik esztendejébe!
Félénk s szilaj volt, mint a zerge,
S mint nád hajlítható a lelke,
De keble mélyén fészkelte már a
Szülők s az ősök bátorsága.
Bár kínja nagy volt — csöndbe túrt,
Aján panasz ki nem repült.
El nem fogadva semmi étket
Büszkén, némán hervadt ez élet.
Míg egy barát jött, s részvevőleg
Megszánta; és mentője ő lett.
Aztán, hogy helyre állt egészen
Látván, hogy őt megvédeni készen
Nincs senki — hol segílyt kapott
A klastromban maradt, s lakott.
Gyermek-játék nem kelle néki;
Ott élt búsan, magánosan,
S az érzéssel szokott leaézni
Nyugotra, hogy ott honja van.
De szokni kezdé kezdé börtönét

S az idegen nyelv és beszéd
Előtte lón mind érthetőbb;
De hajh! már ekkor tépte őt
A gondolat, hogy rázza le
Az esküt, mit ottan teve.
S egy éji zord vihar között
Az ifju titkon megszökött.
A klastromot erdő övezte
Mégis keresték nappal-este.
S három nap mulva megtalálva —
Ismét vivék a régi házba,
Az elkagyott klastrom ölébe,
Fehér arcczal s csak félig élve.
De gögjének most sem volt mássa,
Egyetlen szó volt — hallgatása.
Ezzel felelt hangok helyett
S naponta hervadt, oda-lett.
S a mint halálát érezé
Egy pap közelgetett felé;
S hogy engesztelje az eget,
Mondott imát, s intéseket.
S ő — a beteg, sötét kevélyen —
Meggyűjtve végső erejét,
S fölemelve büszkén fejét,
Hozzáfordulva — szólt eképen stb.

HUBA.

A Z ÖRÖK ÖSNŐ FÉRJE.

(PÁRISI TÖRTÉNET.)

(Folytatás.)

A Mézières hercegnő által rögtönzött ünnepély fényes volt, és meglepett mindenkít. A táncz a kertben tartott, az öltözékek kiválóan gyönyörűek voltak; a hölgyek bokrétaikkal és virágkoszorúikkal ragyogó színű virágfüzérhez hasonlítottak.

Hortenzia az est legnagyobb részében általános tiszteletben részesült. Saintenac alig tudott távozni köréből, és azon volt, hogy a nő figyelmét egészen magára vonja.

Mig ekép Méane asszony a cifra tömeg között mulatott, és oly vidorságot mutatott, mely tán szívének idegen volt, Adhémar, ki szokása szerint, magános szobájában Hortenziát várta, virrasztott, és fivérének levelet írt, melyben neki kegyetlen helyzetét föltárja.

Bevallá neki, hogy örülten szereti Hortenziát; de egyuttal közlé vele erős szándékát, hogy egy hirtelen elutazás által meg akar szabadulni oly kinoktól, melyeket annyi ideig szenvedett. E baj egyszerű orvoslása az volna, ismét beállni katonai szolgálatba, és az afrikai hadseregben szolgálni. Erre el volt határozva. Levelét eként fejezé be:

„Várj engem, kedves testvérem, egyetlen barátom . . . mi soha többé nem válunk el egymástól!”

V.

Néhány nap múlva Mézières hercegnő fia visszatért Szentpétervárhoz; e fölötti bánata oly nagy volt, mikép minden áron szüksége volt nagy szórakozásra. Saintenac úr csak azzal tölté idejét, hogy új élvezeteket gondoljon ki, és kész örömet készítsen nagynénje számára. Másrésről a hercegnő, fölhasználva a bizalmat, melylyel a hadügyminiszter őt, mint cousine-jét megajándékozta, nagyon örült annak, hogy a hadügyminiszteri tárczát kezében tarthatja, és a számos kérelmezőt, kik hozzája kegyéért folyamodtak, reggelenként elfogadta.

Csak nagy befolyását kellett említeni és ő azonnal kész volt szives szolgálatát följajánlani; de a csillogó külfényre jobban terjedt figyelme, mint a szerény és komoly érdemre. Amadé röstelt ily emberekkel találkozni, s azért irányukbani magaviselete rideg volt.

Délutáni egy óra van; Saintenac a kis terembe lép. Szokása szerint alig nézve körül; egyenesen Mézières hercegnő felé megy, és kezét szívélyesen megszorítja.

— Nos, kedves nagynéném, kegyed még mindig itthon! . . . Az idő fölséges . . . Ugylátszik, mintha visszatért volna a tavasz . . . Én ma valódi költői hangulatban vagyok.

— Kedves öcsém, — felel a hercegnő, — több látogatásom volt; először is a fejfájás . . .

— Gonosz látogató!

— Kitől nem szabadulhat meg az ember tetszése szerint.

— De már jobban van, ugy-e bár? A mennyiben e vastag függönyök látnom engednek, kegyed fris, és igen jó egészségnek örvend?

— Igen, most jól érzem magam. Lent áll kocsija?

— Szolgálatára; ép azért jöttem, hogy kedves nénémmel egy sebes sétakocsizást tegyek.

— Hagyjon föl az efféle esztelenségekkel. A jockey-clubb tagjai legnagyobb dicőségnek tartják, ha lovaikról lebuknak vagy kocsijuk fölfordult; nálam nem megy annyira az anglomania, kis türelmet kérek, kedves Amadém, mindjárt készen leszek. Uraim, megbocsássanak, hogy így hagyom el önöket . . .

Mézières asszony eltávozott. Saintenac úr ekkor a látogatáson levő személyek felé fordult.

— Nem Boisricher Gyula és Enguerrand de Martigny urakhoz van szerencsém.

— Igenis, — mondák egyszerre.

— Mily kellemes találkozás! De hogy is nem tudtam önökre előbb ráismerni!

— Mivel ön nem vett észre bennünket.

— Derék Boisricher! rég láttuk egymást! azóta, hogy a müegyetemből kikerültünk.

— Annak már legalább tiz éve.

— Hallgasson! — kiálta föl Amadé — tartsuk meg magunknak e számokat. Oly hamar öregszik az ember . . . főleg én, ki foglalkozás nélkül vagyok. Hja gyorsan mulik az idő, ha szünet nélkül mulat az ember!

— Hogy van az, kedves Amadém, hogy ön, ki fényes névvel és vagyonnal bir, még nem vívott ki pályát magának?

— Az onnan van, — felelé Amadé, — mivel 1830 óta nem akarom az új udvarnak fölajánlani szolgálatomat.

— Én nem úgy tettem, mint ön, — mond Boisricher; — én a katonaság sorai-ban szolgáltam, s ezáltal véltem hazámnak használni. Én Afrikából jövök.

— Mint Scipio . . . és ön büszke barna arcszínére. Minő rangfokozatban van ön?

— Én alezredes vagyok.

— Ez már türhető. Szerencsére nagy-néném mindenható a miniszternél . . . Majd szólok önért a hercegnőnél, és a hercegnő tesz önért valamit a szent Dominik-utczai hadistennél.

— Ön fölötte le fog kötelezni engem — mond Gyula.

— Soha se hálálkodjék, kedves barátom! — kiált Saintenac. És ön, Enguerrard úr, minő pályát választott ön?

— Ön kétségkívül megrovand engem, — felele de Martigny . . . én az iparra szentelém magamat.

— Önt megróni! Isten őrizz. Ha jól emlékszem, ön nem birt nagy vagyonnal?

— Fájdalom, nem. Midőn atyám hivatalából letétezt, csillagzatom úgy akarta, hogy iskoláimat akkor bevégeztem, és egy nevezetes gyár vezetésére meghívást kaptam.

— Az igen nyereséges, de nem igen mulatságos állás; egyébiránt nagyon becsülöm önt. Van talán valami ügye, melyet nagy-néném pártfogásába akar ajánlani?

— Igen . . . egy szerződésről van szó, melyet a miniszter egy velünk versenyző gyárral akar kötni . . .

— Majd úgy intézzük a dolgot, hogy a vállalatot ön nyerje meg; az annyi, mint bizonyos; megnyughatik benne! — Nagyon örülök rajta, hogy viszontláthattam önöket. Sok mórnő szívét hódította ön meg, Boisricher? Azt mondják, hogy az algiri nők nagyon vadak . . . Aztán vannak-e yatagánjai, burnuszai és kaftánjai?

— Egy sincs. Vannak fegyvereim, van érdemkeresztem, egyenruhám, és táskámban egy Virgil, hogy unalmamat elűzzem.

— Ön valódi bölcs, Boisricher! De hol marad nagynéném oly soká; elkésem Méane asszony látogatásától.

— Méane asszony? ismétlé Boisricher.

Amadé épen felelni készült, midőn egy szolgálta egy tekintélyes fiatal urat vezetett be a terembe.

— Nem tudom, hogy elfogadhatja-e nagyságodat a hercegasszony.

— Mitsem tesz, várakozni fogok, — mond a belépő úr; — adja át jegyemet a hercegaszónyknak.

Ezzel tiszteletteljesen köszöntött Saintenac s két barátjának, és egy divánon foglalt helyet, és nemsokára gondolatokba merült.

A három barát tovább folytatá beszédjüket, a nélkül, hogy az új jövevény jelenlétével törődtek volna.

— Mit mondott ön, gonosz kópé? kérdé Boisricher Gyula.

— Kedves barátom, az nem oly közönséges valami, mint ön talán gondolja. A személy, kiről szó van, a legszebb s egyuttal a legszellemdúsabb, legkaczerább, és a legrejtélyesebb nő Párisban.

— Minő melléknevek! . . .

— Ő megérdemli azokat, és még többet is. E nő élő talány. Az ember nem tudja hogy mit gondol, kit szeret, és mit tesz; soha sem fogad el meghívást, és mégis túlhalmozzák őt meghívásokkal. A szeszély nála rendes szabály; néha kedves, szeretetreméltó, vidor; máskor durczás, boszus, szomorú; majd választékosan öltözve, majd ismét nagyon egyszerűen, mint egy ifjú lány. Szóval ezer ellentétes természet lakik benne, ma ilyen, holnap olyan.

— Ez teljes arczkép? Talán a megvetett szerelem haragja mondatja önnel e gunyos vonásokat?

— Korántsem! Megvallom igazán, majd megbolondulok annyira szerelmes vagyok Méane asszonyba, de eddigelé még nincs okom kétségbeesni.

Az ismeretlen megmozdult. Meredt, lángoló tekintete nem hagyta el többé Saintenac-ot. Ez barátaitól nógatva, tovább folytatá beszédjét.

— Többször találkoztam nagy társaságokban Méane asszonynyal. Bálban egyedül csak ő vele tánczolok; hangversenyben csak azon zenedarabokat szoktam megtapsolni, melyeket ő dicsér; az erdőben csak azon faszorokban kocsizom leginkább, melyeken ő szeret járni. Egyik legszebb, telivér lovat, mely a chantilly-i gyepen az első díjat

megnyerte, az ő kastélyáról neveztem el. Lehetetlen, hogy Méane asszony ne ismerje érzelmeimet.

— Igen, de ez asszonyt bizonyosan örzi, egy féltékeny Argus, egy — férj? — mond Enguerrard.

— Méane asszony rejtélyes története rám nézve még nagyobb vonzerővel bír. Képzeldék önök — és ezt a hir mondja — van férje és még sincs férje. Ez eredeti alak él, és senki sem ismeri. A palota legtávolibb részében visszahúzódva láthatlan marad, mint Iris szobra. Nejének egy örömét, egy mulatságát sem osztja e férj; a nő megy, a férj marad. A nő páholyt tart az operaszínházban, de a férj soha még lábát sem tette abba. Szóval az egy valóságos medve.

Az ismeretlen hirtelen fölugrott.

(Vége következik.)

F E L E D N I . . .

Feledni nem lehet a multakat,
S átértett szenvedéseit . . .
A mult, mint egy félig bezárt lakat,
Melyet egy kéznyomás kinyit —

Enyhülés van — de nincsen feledés,
S mit a világ annak nevez :
Csak megszokás és rejtett szenvedés,
Hamv : mely izzó parázst fedez.

Egy új nyomás — s a sziv átérezzi
Azt is, a mi fájt egykoron —
Kiújulnak a mult emlékei,
S új seb kél a régi nyomon.

S mely már gyógyult; ha újra fölszakad,
Még kínosabb a régi seb —
A nem ölő lassú fájdalokat
Szenvedni, legkeservesebb.

S az ész még is azt mondja : „túrj, remélj!“
Az idő majd gyógyít, hegeszt . . .
S ha férfi vagy : légy bátor és ne félj!
Hadd nyomja vállad a kereszt —

Erős tölgyet nem dönt meg a vihar,
Róla csak pár lombot szakaszt —
Ki gyáva, s fél : elesik az, hamar,
S apró baj is lesújtja azt.

Kislelkűt egy ellenség is elejt,
Egy bátor többeket lever —
S a böles : mit a jövő még fedve rejt,
Azt is belátja — s tenni mer.

Megedzi baj — s az új küzdelem
Új erőt kölcsönöz neki :
Mig a gyarlót az első félelem,
Egy roham is legyőzheti.

NYILAS SAMU.

H Á Z I K Ö R.

Kerti teendők október hóra.

A kert októberben egy kimerült szép nőhöz hasonlít, ki hazaérvén a bálból, ékszereit, diszítványait magától elveté és egyszerű házi pongyolával váltja föl pompás öltözékét.

Ha az őszi vetés szeptemberben nem végeztetett be, úgy a még hiányzó októberben vetendők el. A zöldség- és virág-ágyak fölásatnak, hogy a nedvesség bele szívhassa magát. Burgonyát, vörösrépát és retket száraz gödrökbe lehet rakni; petrezselyem, zeller, sárgarépa, kel stb. száraz homokban pinczébe vagy kamrába rakatnak el; a növényeket pedig száraz időben kell kiásni. A spanyol cardii is kiszedetik a többi zöldséggel és egészen berakatik homokba, ha a levelek a vastag szákról lerothadtak, akkor azok használhatók, és mint csirák készíttetnek el.

Árticsókák pár hüvelyknyire a földtől levágnak és száraz levelekkel befödnek. A csirák maguk, ha a bogyók vörösek, leszedetnek, a szár levágnak, az ágyak minden gyomtól kitisztattatnak és trágyával behintendők.

A györgyikék gumói kiszedtvén, száraik pár hüvelyknyire levágnak; az apró fácskák számokkal láttatnak el, vagy a virág színe rájuk jegyeztetvén, a gumókra köttetnek; a gumók a kiásás után felfordítatnak, hogy a szárból a nedv kifolyhasson, ezután egy napig a levegőn hagyatnak, és pinczébe, legjobban állványokra rakandók.

A hortenziák körül pár rhododendron-faj a szabadban maradhat, csak lombbal, ágakkal, mohával és fölül kis trágyával gondosan be kell takartatniok. A pünkösdi rózsafák (pöonia arborea) beköttetnek és ládákkal leborítottatnak.

A havi rózsák kelyheiket még egyszer kitarják, szebben, tartósabban, mint midőn a forró napsugártól érintettek, mely a mily hamar kiszalta, oly gyorsan hervasztá el őket. Ha az éjje-

lek hidegek, a melegházakat fűteni kell, és nappal szellőzni.

Azon helyre, hol egy öreg fa kiásatott, nem szabad azonnal hason nemű fajt ültetni, hanem a gödröt nyitva hagyni a jövő őszig, és ha ott csontár gyümölcsfa volt, bogyós gyümölcsöt ültetni, vagy megfordítva. Ha azonnal, vagy pedig tavaszkor akar valaki a kiásott helyre fát ültetni, úgy a gödör mélyen ásandó, és jó földdel töltetik ki.

Az őszi baraczkok, hol azok léczezetthez köttetnek, a nagy fagy ellen legjobban megvédhetők, ha 4 léczből keret készíttetik, magasabban és szélesebben, mint a kikötött fák, arra egy sor sűrű nád rakatik, és egy másik léczcel a keretre szegeztetik. 8—10 foknyi hidegnél e nád-fal a léczezetthez tétetik, ez jobb a szalma-gyékénynél, mely a nedvet magában tartva, a fagyásra inkább alkalmas. Fenyő-ágak, csúcsaikkal lefelé egymásra rakva, mint földözet, védik a baraczk-fákat a hideg ellen. Melegebb téli napon, ha az idő enged, a védfal vagy ágak kissé félre tétethetnek.

A málna-bokrok fattyú-hajtásai is levágnandók; ribiszke- és csipke-bokrok ültethetők.

Új csirák és ágyak is most készíttetnek.

A téli gyümölcs, mely ha leszedetett, gondosan rakandó el, és a fák töveire papir köttetvén, azt kátránnyal (Theer) kell bekenni, hogy a hernyók, lepkék stb. rovarok megragadjanak. Néha utána kell nézni, s ha a kátrány fölszáradt, újra bekenetik; levél-hullás után a száraz ágak levágnandók, a moh a törzsről levakarandó; az ágakon levő hernyós fészkek leszedendők. Új fák ültetésére október vége igen alkalmas.

A tubarózsák hagymái kiszedtvén, száraz meleg helyre rakandók, a melyek későn kezdtek virágozni, cserepekbe szedetnek ki, hogy a szobában virágozzanak, mert a hideg igen ártalmas nekik.

SZ. CH. AUGUSTA.

(Eredeti közlemények.)

Paradicsom-almát télre eltenni. A paradicsomok megmosatnak, darabokra törve főzetnek egy fazékban, ha a héjja már összezsugorodott, a paradicsom szitán áttöretik, pár óráig hűs helyen állva marad, azután a fönt mutatkozó víz leszedetik, a folyadék üvegekbe töltetik, melyek

hólyaggal bekötve, 20—25 perczig gőzben főzetnek. A paradicsomokat, ha már szitán áttörettek, lehet sűrűre főzni is, mint szilva-ízt és fazekakban elrakni; de ez kevésbé szép és jó izü, mint a gőzben főtt.

SZ. CH. AUGUSZTA.

T Á R C Z A.

IRODALMI UJDONSÁGOK.

Természetrájk. Szóban és képekben. Bromme után Kriesch János, budai gymnasiumi tanár. Budán, Nagel és Wischán kiadása. — A kiállítás gyönyörű, s általában a vállalat becsületükre válik a kiadóknak, kik e hiányt pótló tudományos művel irodalmunkat gazdagítják.

Poe Edgár érdekesb novellái. Fordította Hang Ferencz. Egy kötet. Pest. 1862. Lauffer és Stolp bizománya.

Lidércz naptár. 1863. Rémtörténetek, kalandok, bünesetek, lélekjelenések, tündérregék, csodás tünemények stb. gyűjteménye. 96 lap.

A nyomorultak. Irta Hugo Victor. Francziából fordították Huszár Imre és Reviczky Szevér. III. és IV-dik kötet.

Garabonczás naptára. 1863 évre. Ára 80 kr.

Kakas Márton naptára. 1863 évre. Okos emberek számára való kalendárium — így mondja maga a czimlap.

Nagy hallgató magyar (lassu és fris) hegedüre, zongora-kisérettel, szerzé Reményi Ede, zongorára átirta Ábrányi Kornél. Rózsa-völgyi és társánál Pesten.

NEMZETI SZINHÁZ.

** Sept. 7. „Csikós“. Ered. népszinmű.

** Sept. 8-kán a színház zárva volt.

** Sept. 9. „Ilka“. Ered. opera.

** Sept. 10. „Paul Jones“, franczia dráma.

** Sept. 11. „Eljegyzés lámpafénynél“ és „Denis ur és neje“, operettek.

** Sept. 12. „A házasság rokkantjai“, franczia vigjáték. Kis számú közönség előtt.

** Sept. 13. „Alvajáró“, Bellini örökszép-ségü operája. A czimszerepet Huber Ida szép érzéssel éneklé és játékaival is igyekezett megmutatni, hogy igen haszonvehető tagja a nemzeti színháznak.

** Sept. 14. „Szökött katona“, ered. népszinmű.

** Sept. 15. „Kunok“ ered. opera.

** Sept. 16. „Angyal és Daemon“, a régi franczia szinmű-irodalom jelesebb terméke. A czimszerep Prielle Kornélia legjobb szerepeinek egyike, s ez alkalommal is teljes művészi összhangzatu játéka egészen elbájoló a közép számú közönséget. Feleki (Merenville) átgondolt jeles

játéka szintén dicséretet érdemel, valamint Szilágyi B. (Godard) és Szathmáryné (Athenaise) is.

** Sept. 17. „Tiszaháti libácska“ és „Port a szemébe“, franczia vigjátékok. Az elsőben Prielle Kornélia (Agnes), Szerdahelyi (Zabfalvi) és Feleki (Berki) művészi játékaik érdemelnek dicséretet. Szathmáryné a bárónő szerepét tulozva marquirozá. A második vigjátékban Szigeti (Ratinois) mindvégig folytonos derülségben tartá humorcs játékaival a közönséget. Oly művészi kerekdedség jelzé minden mozdulatát, a mely épen semmi kívánni valót nem hagy maga után. Minden jelenése után zajos tapsokkal tünteté ki a közönség jeles játékát. Tóth József (Malengar) és Szathmáryné (Malengar neje) szintén művészileg személyesíték a nagyra-vágyó házaspárt. Szigligeti Anna (Eveline) mai játéka által meggyőzé a közönséget afelől, hogy folytonos igyekezet és tanulmány által igen sokat ki lehet vívni. A t. k. a. darab idő óta igen sokat haladt, és így a remények, melyeket művészi jövőjéhez kötöttek, teljesülésbe menendnek. Közönség közép számmal.

BUDAI NÉPSZINHÁZ.

** Sept. 14. Oly régen hallgatánk ez ifjú intézet működéséről, mert jól tudtuk, hogy pusztában elhangzó szó leend mind az, mit a közönséghez e zsenge intézet pártfogolása iránt intézünk. Most azonban az átküzdött egy év letelte után örömmel vesszük tudomásul, hogy minden jel oda mutat, mikép a budai népszínház végre mégis ki fogja vívni a megérdemelt szebb jövőt. A mai disz-előadásra, mely az intézet egy évi főnállásának ünnepélyére rendezteték, oly nagy számú közönség jelent meg, minót a népszínházban, fájdalom! eddigelé nem láttunk. Kedvező jelenség ez arra nézve, hogy az intézet művezető igazgatója Molnár úr, a közönség részvétét tapasztalván, mindinkább oda fog működni, hogy társulatát a közönség müigényeinek megfelelőleg rendezve, előadásai vonzóbb erővel birjanak. Ohajtjuk, hogy a fővárosi közönség Molnár úr társulatával, s ez a közönséggel meg legyenek elégedve, mert csakis ez biztosíthat virágzó jövőt ez intézetnek. A mai előadás részleteibe nem bocsátkozunk, azokat úgy is eléggé ismerni fogja a t. olvasó-közönség a többi lap jelentéseiből.

** Szept. 15. A nemzeti színház művészeinek előadása, a népszínház zárünnepélyeül: „A szigetvári vértanúk“ első fölvonása, a következő művészek és művésznők közreműködése mellett: Feleki (Zrínyi), Szilágyi S. (Csáki), Komáromi (Szelim), Benkő (Serénk), Kovács Gyula (Juránics), Jókainé (Anna), Felekiné (Mária). A függöny legördülte után Bognár Vilma népdalokat énekelt a közönség zajos tetszés zaja közt. Ezt követte a „Nő-uralom“, eredeti vigjáték 3 fölvonásban. Nagy előnyére szolgált e mű előadásának, azon körülmény, hogy Rezgeiné szerepét Prielle Kornélia és Somkuti Lajost Szerdahelyi személyesíték, kik is, valamint kivétel nélkül valamennyien, mindent elkövetének, hogy a nagy számmal egybegyült közönség megelégedést kivívják; és ez teljes mértékben sikerült. Szigligeti Anna (Rózsa) sok érzéssel és szép fölfogással személyesíté a férje könnyelműsége miatt szenvedő nőt. Általában el kell ismernünk, hogy Szigligeti A. kisasszony darab idő óta igen sokat haladt a színművészetben. Kondori szerepét Szathmári K. helyett Szilágyi B. játssza, és pedig sokkal több könnyűséggel, mint az előbbi. Feleki (Szirtfoki) és Felekiné (Ilon) szintén nagy mértékben kinyerék a közönség tetszését. Most pedig abbéli örömlünkben, hogy ez előadásról ennyi dicséretet irhatánk, ohajtjuk: hogy a budai népszínházat ezentúl jobban pártfogásába vegye a fővárosi közönség. Molnár urat pedig fölhívjuk, hogy hagyja el azokat a már születésükkor megbukott operetteket, nem a népszínházba valók azok, de még falusi színházba sem.

PESTI HIREK.

** A „Nővilág“ eddigelé békés egyetértésben élt laptársaival; nem bántott senkit, őt sem bántá senki. Az első eset most is áll, de az utóbbi nem, — mert majd egyik, majd másik kolléga ront neki e lapnak; hogy miért? — e talány megfejtését a közönségre bizzuk.

** Az első magyar kertészgazdászati ügynökség tárlati bizottmánya f. é. nov. hó 1-től 15-ig a nemzeti muzeum helyiségeiben gyümölcs- és termény-kiállítást rendezend, melynek jövedelme a nemzeti muzeum, népszínház és a magyar gyümölcsöt rajzoltató vállalat közt fog fölosztatni. E kiállítás sikerén nem kétkedhetünk, mivel az élén oly férfiak állanak, mint Kubinyi Ágoston, a rendező választmány elnöke, b. Nyáry Gyula és Girókuti P. Ferencz, rendezők. A kiállítási tárgyak a megnyitás előtt négy nappal küldendők be a „Kertész-gazdászati tárlat rendező választmányának“ Pesten, a nemzeti muzeum épületében.

** Viczay Károly gróf, száz forintnál na-

gyobb értékű fegyvereket ajándékozott a nép színháznak.

** A magy. kir. helytartótanács hirdetménye szerint a kath. középtanodai tanárjelöltek vizsgálatára a pesti egyetemi bölcsészeti karnál tanárvizsgáló-bizottmány állított föl, melynek elnöke Purgstaller József, kegyesrendi főnök.

** A kerepesi úton egy házmester leánya szerelmi búból phosphorral mérgezés által vetett véget életének.

** Az alagút kapuzata, a budai részen még ez őz folytán ki fog építtetni.

** Arany János, koszorus költőnk a szliácsi fürdőből kívánt egészségben tért vissza körünkbe.

** A Széchenyi-hegye hó 12-kén zajtalan, de kegyeletes ünnepély színhelye volt. E napon ugyanis, mint a nevezett hegynek a nagy hazafi nevére lett kereszteltetése évnapiján, a hegység majdnem összes lakossága gyült egybe a szép kilátású magaslaton, hol az emlékkő áll, és a honfiai kegyelet e szép emlékét fris koszorúkkal díszíték föl. A szép számú gyülekezet hazafias dallamokat énekelt. Sozér Fanni urhölgy pedig ez alkalomra szép költeményt irt német nyelven. Jellemző dolog, hogy a jelenvolt hölgyek többnyire helvetiai, lipcsei és német származású polgárnők voltak, kik új hazájokban magyar polgárokka nevelik gyermekeiket.

** Együd A, dunaföldvári ielkész gyilkosai között egyet Pesten fedeztek föl, kit is azonnal elfogtak és a törvényszék elé állíták.

** Falk Miksa hazánkfia, szept. 15-kén kezdé meg a legfelsőbb törvényszék által hatóról három órára leszállított fogságát.

** A városligeti tavak szabályozását egy vállalkozó oly kötelezettséggel vállalá magára, hogy négy hét alatt csónakázhatóvá teendi a tavakat. Már 300 embert foglalkoztat.

** Markovics Ilka még ez ősz folytán szülővárosába Aradra fog menni néhány vendégszerepre.

** A budai városmajor szépítésére a tanács jelentékeny összeget utalványozott.

** Széchenyi Ödön gróf tűzoltó-egylet tervezetét nyujtotta be a városi tanácshoz.

** A budai polgárok dalárda alakításán fáradoznak.

** A szüret a kőbányai szőlőkben szept. 22-kére határozottatott.

** A műegylet havi tárlata szept. 18-kán nyittatott meg. Kiállítva van 70 kép.

** Frey építész, a pestferenczvárosi bucsu alkalmával, okt. 15-kén tánczvigalmat rendezend a budai népszínház javára.

** A pesti jótékony nőegylet f. é. szept. 7-től, novbr. 1-ig terjedő 8 hétre jelenleg létszámban álló 422 szegény számára, — kik közül 15 új és 407 már előbb is részeltetett, — 2616 ft. 97 krt utalványozott. Az egylet szemgyóg-,

intézetében 28 beteg gyógyított az idén díjtalanul. Az egyesület kötő-intézetében jelenleg egyéb munkára nem képes 18 szegény talál foglalkozást.

** Radnoth fáy úr, ki darab idő óta a nemzeti színház igazgatóját, mint helyettes művezető, erélyesen kezeli, — hír szerint állandóan megerősítettett ez állomásában.

** A budai népszínház bizottmánya, buzdíttatva a rendkívüli előadások sikere által, október hó folytán a nevezett színház javára Hollósy Kornélia és Stéger Ferencz közreműködésük mellett, hangversenyt rendezend.

** Ugyancsak a budai népszínházban műkedvelői opera-előadásra is készülnek, mely alkalommal a zenekar is műkedvelőkből fog összeállítani.

** Doppler Károlyt, a nemzeti színház énekesei és énekesnői emlékjárándékkal szándékoznak meglepni.

** A „Pannonia“ gőzmalom építése a közelebbi napokban fog megkezdetni.

** A nemzeti színház igazgatósága Bulovszkyné asszony szerződötésén fáradozik. A művész előbb, talán a jövő hó folytán, vendégszereplési sorozatot fog megkezdni.

** Budán a lánchídon fölül a dunasoron levő Luczenbacher ház asztalos munkákkal megakart földalatti helyiségeiben e hó 17-kén d. u. 2 órakor tűz ütött ki, mely azonban a gyorsan alkalmazott segély által csakhamar eloltatott.

** A helyi gőzösök néhány nap óta reggel 9 órától esti 7-ig közlekednek.

** A pesti redoute-épület közelebb tető alá kerül. A két terem földszítésére 80 ezer ft van szánva.

** Privorszky, kávék jelenlegi nyári kioszkja helyett a színházterén téli kávé-csarnokot szándékozik nyitni.

** A pesti lelenczház több tekintélyes pesti polgár által aláírások útján szándékolatik megalapítani.

** A régebben tervezett fővárosi szolgálati és bizományos intézet megnyitott.

** Szent-Endrén a szüret alkalmával sept. 28-kán nagy bál fog rendeztetni. Pest és Sz.-Endre közt e napon a gőzösök minden második órában fognak közlekedni.

** A dunai uszodák elszállítását már megkezdék.

** Fektér, a nemzeti színház egykori lyrai tenoristája, jelenleg a fővárosban időzik. Mint némelyek tudni akarják, a jövő téli saisonra a városi német színházhoz szerződött.

** A budai népszínházi előadások sept. 14 és 15-kén a napi bevételek, ezer forintnál több tiszta jövedelmet hajtottak.

** A budai Zugligetre tervezett vasut, valószínűleg létesülni fog. A folyamodás eziránt már beadatott.

** Maszák Hugó, tehetséges festésünk, hír szerint szintén a fényképészeti terre pártol.

** A „Jövő“ -ben olvassuk: Arany János a szliácsi fürdőbe utazott, a mit ha nem irnánk is, távollétét a „Figyelő“ szerkesztéséről bizonynyal észrevénné az olvasó. E lapot mintha kicsereálték volna. Valaki, ha jól sejtjük, az a kis mérges költő, most ugyancsak fölhasználja nagy nevü és tekintélyü főnöke távollétét. Igazán mulattató hőrcsökösködést visz végbe. Neki ugrik mindenkinek, hurogat, szitkolózik és csíp mindenfelé, jót rosztat, kicsit nagyot egyaránt. Csak egy hasábon majd az összes irodalmat — kivéven az ő főnökeit, — leteremti. Természetesen mindazok kikapják a magukét, kik az „Önbírálat“-ot ajánlani merték. A publikum is kikap, miért veszi oly mohón ez ostoba bírálatot, melyet nem ő irt. Mert mindenki, a ki e munkát dicséri, olvassa, azzal együtt, a ki irta — (ugyan ki lehet szegény feje!) — journalistika, a közönség nagy része, az mind tudatlan, együgyü golyó, csak ő a szabaldalmazott bölcs, a kiváltságolt tudós, ő az okos egyedül, ő, a kis mérges költő! Valóban kedves, megbecsülhetlen jelenség, kivált ebben az unalmas időben, midőn még a „Bolond Miska“ is elkomolyodott, legalább van min mulatnunk magunkat: Bolond Miska helyett Paprika Jancsi!

Figyelmeztetés a magyar írók segélyegylete részére rendezett sorsjáték ügyében. — Hazafiui tisztelettel kérem föl mindazokat, kik a magyar írók-segély-egylete javára rendezett sorsjáték sorsjegyei elárúsításában közreműködni szivesek, és még az elárúsított sorsjegyek árát be nem küldötték: hogy annak mentőelőbbi beküldését eszközölni ne terheltessenek.

A nevezett sorsjegyek annyira keresettek levén, hogy a központ többé egy darabbal sem rendelkezik; minélfogva, hogy a magános s egyedül a cél iránti meleg részvétből származott hazafias megkeresések kielégíttethessenek, felkérem azon t. bizományos kereskedő urakat, kik nagyobb mennyiségben vettek át sorsjegyeket elárúsítás végett, hogy: ha és amennyiben nem volna kilátásuk a kezükhez vett sorsjegyek egészbeni elárúsításához, legyenek szivesek annak egy részét visszaküldeni.

Továbbá: a huzás határnapja mindinkább közeledvén, mennyiben a nyereségy-tárgyak összeállításának a huzás határnapját legalább is 5 héttel meg kell előzni, részint felsőbb helyen igényelt bemutatás, részint a nyilvánosság elé juttatás tekintetéből, hasonló tisztelettel kérem föl azon tisztelt honfiakat és honleányokat, kik e nemes cél eléréséhez még nyereségy-tárgyakkal járulni szándékoznak: hogy azt beküldeni, vagy — hogy ha azok kézimunkából fognak állani, és még el nem készültek volna — bejelenteni méltóztassanak.

Végül: amennyiben mind a sorsjáték, mind az egyesület pénztára szaporodására vonatkozólag,

a lapokban hirképen több rendbeli közlések olvashatók időnkint, figyelmesté teszem a t. cz. közönséget: miszerint kifogáson-kivülinek egyedül és kizárólag azok tekinthetők, melyek a bizottmány megbírálásából Gyulai Pál egyleti titoknok úr, vagy nevem alatt hozatnak a nyilvánosság elé.

Pesten, 1862. szeptember 15-kén.

Szathmáry Lajos ideigl. pénztárnok
(üllői ut, Köztelek, 12. szám).

V I D É K.

** (Szentesen) e hó 25-kén a tanuló ifjúság tánczvizalmat rendezett a budai népszínház javára.

** (Csernovics Péter) e hó 7-kén Szalárdon oroszva meglövetett. A tettes elfogatott és gonosz tettét be is vallotta. A lövés által okozott seb nem veszélyes.

** (Gyorokon), mint az „Alföld“ írja, Huba Ágoston gyógyszerész kertjében két diófa, a déli oldalon, leveleiket elhánván, ujakat hajtottak, sőt virágoztak is, s az egyikén már szép dióbogyók is láthatók.

** (A m.-vásárhelyi) állandó színház eszméje, mint a „K. K.“ írja, szépen halad előre. E tárgyban az ottani kitünőbb férfiak, sept. 2-kán gyűlést tartottak, melyben bizottmányt neveztek ki az alapszabályok kidolgozására, s a pénzüsszeg kiserzése, s a helyiség meghatározása iránti vélemény-adásra. Gr. Lázár Mór és b. Hentes József a helyiséget ingyen följajnlák.

** (A kolozsvári löversenyek) szept. 20, 21 és 22-ik napjain fognak végbemenni.

** (Szeged városa történetének) leírására a 100 arany pályadíj, miután egyetlen pályamű sem érkezett, ujjolag kítűzetik. A jutalom a szegedi takarékpenztárnál van letéve. A pályaművek 1865 évi szept. végeig a „Szegedi Híradó“ szerkesztőségéhez küldendők.

** (A debreczeni állandó színház) nem sokára tető alá kerül. Mind belszerkezete, mind pedig külalakja méltó lesz az alapítók hazafiságának megörökítésére.

** Debreczenből értesítik a „Bihar“ czimű n.-váradilapot, hogy a város lelkesei legujabban oly polgári olvasó-egyletet szándékoznak alakítani, mely a szegényebb sorsu lakosság szellemi kiképezésére minden díj nélkül nyitva álland. E célra már jelentékeny könyv- és pénz-adakozások gyűjtetnek.

** (Olasziban) szept. 7, és 8-ka közti éjjelen csaknem 200 ház lón a tüzvész martaléka. A

megrémült lakosok közül sokan, hogy vagyontukat megmentsek, a város melletti sekély patakba szállíták; de az éjjeli felhőszakadás által megáradt patak minden holmit magával ragadt. A tüzvész alkalmával egy anya, öt éves fiacskájával, egy másik anya 17 éves leányával és egy 18 éves leány veszték el menthetlenül. Ez utóbbi menyasszony volt, s ez őszre volt kítűzve esküvője.

** (A nagyváradi szinkörben) jelenleg Szabó és Filippovics opera-, dráma- és népszínmű-társulata tartja előadásait.

** (Ghymesen) gróf Forgách összes termése megégett, a kárt mintegy 14,000 ftra becsülik. Biztosítva mi sem volt.

** (Kecskeméten) műkedvelő-társulat alakult, mely jótékony czélokra hat előadást rendezend. Az őszi és téli időnyben Molnár, társulatának egy részével fog ott vendégszerezepelni.

** (Sz.-Fehérvártt) közelebb Auer Lipót hangversenyt adott, igen szép eredménnyel. Ugyanott e hó 11-kén műkedvelői előadást rendeztek, a színházi terem javítási költségeinek fődözésére. E célra 140 ft tiszta jövedelem folyt be az előadásból.

VEGYES HIREK.

** (Elvesztett fogadó.) Bécsben közelebb egy cernovitzi fiatal ember az északi vaspályán érkezvén, valahol egy fogadóba szállt, azután pedig nagybátyja fölkeresésére indult. Midőn azonban podgyászát átveendő, a fogadót akará fölkeresni, e szándoka ahogy sem sikerült. Erre másnap minden fogadóba beköszöntött, mindenütt mutatván egy 33 számmal ellátott szobakulcsot. Azonban sem őt, sem pedig a kulcsot nem ismerék sehol, minélfogva jelentést tön a rendőrségnél, hogy fogadóját elveszíté.

** (Lamartine) zavart pénzügyeinek rendezésére a francia kormány megengedé, hogy egy millio frankig sorsjátékot rendezzenek; a sorsjegyek 5 sousért az egész francia császárság területén kibocsáthatók.

** (Bécsben) egy uri ember női ruhát öltvén magára, a Diana-fürdőnek a nők számára föntartott helyiségébe lopózott. Az álsziren azonban csakhamar fölismertetvén, a jelen volt hölgyek által jól megveretett, azután pedig, hogy a botrány még nagyobb ne legyen, megelégedtek azzal, hogy a kíváncsi uracsot kidobatták.

** (A pénzügyminiszterium) új tiz krosjegyeket rajzoltat.

 Mai számunkhoz van mellékelve Férfi-
ingek, gallérok és kézelők mintaraja.

Jelen számunkhoz mellékelt mintarajzunk magyarázata.

Különféle betétek (Devants), gallérok és kézelők férfi-ingekhez.

1. sz. Betét (Devant) Traverssel. $\frac{1}{4}$ rőf vásznat egyenes vonalban betétnek vágunk, a vászon szárait a minta szerint a kis redőcskéhez a vászon leszámoljuk; a szélesebb redők és közők megméretnek. Ez a rézsutos redőknél annyiszor ismétlődik, a mennyiszer azt a vászon szélessége megengedi. Az ingelőnek (Chemisette) $\frac{5}{8}$ rőf hosszúnak kell lennie. Minden redő pontosan megszámláltván és elkezdetvén, a megkezdett szálak a vászontól kivonatnak. Két kihuzott szál képez egy redőt és ez kis előöltésekkel (Vorstichen) a kihuzott szálakhoz pontosan odavarratik. Midőn már a redők megvarratvák, a darabnak szélességben $\frac{1}{4}$ rőföt, hosszúságban pedig $\frac{5}{8}$ rőföt kell képeznie. Ezután hosszában közepén keresztül vágva, felső és alsó szegélylyel (ourlet) láttatik el. Ekkor a betét az ing keretéhez, mely előbb kivágandó, — tűzetik és keskeny szegéssel hozzá erősítettik.

2. sz. Betét rézsutos redőkkel. Az ezen betéthez alkalmazandó vászon rézsut vágatik ki, és pedig $\frac{1}{4}$ rőf szélességben, ezután a redők, mint az előbbinél megkezdendők, a mintát annyiszor kell ismételni, a hányszor azt a betét hosszúsága kívánja, miután ez megtörtént, $\frac{1}{8}$ rőfnyi szélességben kivágatik, s felső és alsó szegéssel elláttatván, a betét elkészült.

3. sz. Francia ingelő. Oly betéthez, melyen a redők szabályosan a szálak szerint folynak, $\frac{5}{8}$ rőf vásznat kell levágni. Egy széles vászondarabból másfél ingelő kerül ki. A szálak a minta szerint megkezdetvén, kihuzatnak és eztán megvarratnak. A felső és alsó szegés megtűzdeltetik és aztán a meghatározott ingkeretbe alkalmaztatik.

4. sz. Himzett betét. A himzés, miután a szálak jól megszámláltvák, elkészítettik, s ezután megvarrva behelyeztetik.

5. sz. Kézelő. Ez kettős vászontól vágatik, összevarratik, azután megfordítva megtűzdeltetik. Ily alakú kézelőhöz 5 cent. szélességű, szál egyenességben vágott darab igényeltetik.

6. 7. sz. Két különböző gallér. Ezek pontosan a minta szerint vágatnak, előtűzdeltetnek, megfordítatnak és egy öltés szélességre az alaptól letűzdeltetnek.

8. sz. Kerek, álló gallér. Ez, mint a minta mutatja, hátul szálegyenességben vága-

tik. A keskenyebb iv a gallért képezi; a szélesebb rész az ingkeretbe alkalmaztatik.

9. sz. Lehajtó gallér. Ez a minta szerint a felső alapzatnál szálegyenességben vágatik és a mélyedése az inghez erősítettik.

V E G Y E S.

** (Élczes megjegyzés.) A „Daily News“ megemlékezik arról, hogy Garibaldinak Reggiobban emlékkövet akartak emelni, mely multkori kiszállását vala megörökítendő. Az angol lap azt mondja, hogy még most se kellene azt elmulasztani, csak hogy kettős felirattal. E feliratok szövege következő lehetne. Egyik felén: „Garibaldinak, a győztesnek és szabadítónak; Victor Emanuel az elfogadó“. A másik felén: „Garibaldinak, a megsebesültnek és megveretettnek; Viktor Emanuel az elfogató.“

** (Földvály,) kereskedő hazánkfia, Párisban értesíti a hazai kereskedőket, kik Párisban rendes levelezővel nem bírnak, hogy minden megrendelésüket a legpontosabban végrehajtja; intézkedni fog egyszersmind, hogy a megindított cikkek, a rólok szóló hiteles számlákkal (faktura) biztos uton s a lehető leggyorsabban a megbízók kezébe jussanak, készpénzfizetés és 5% jutalék mellett. A vállalkozó czime: „Földvály. 54 fg. st. Denis. Paris.“

** (A bécsi turnerek zászlóját) legközelebbi prágai kéjutjok alkalmával, Prágában a gyermekek sárral dobálták be.

** (Rüstow,) porosz katonai író, érdekes adatokat állít össze a nemesség és polgári osztály arányáról a tisztek sorában. Szerinte a 18 millió lakóval bíró Poroszországban 68,000 nemes van. Ez arányban a hadsereg 12,000 tisztje közt csak 46-nak volna szabad nemesek osztályába tartozni. Van pedig, a nemzetőrséget is belevéve 6825 polgári és 5533 nemes tiszt. Sok ezredben egyetlenegy nemes tiszt sem találkozik. Példának hozza fel az első francia testőrezredet, hol 94 tiszt közt csak 9 nemes van. A porosz hadseregben van 5000 szolgálatban s 3000 nyugalomban levő tiszt, ezek harmadát véve csak nős állapotuaknak s minden családot egyre másra négy fővel bírónak, kiderül, hogy 16,000 nemes egyén él az állam pénzén. Rüstow ezen kimutatásból azon tényt állapítja meg, hogy Poroszország népe a katonai költségvetés czége alatt évenként 8 millió tallérral adózik a nemességnek. Ebből aztán könnyen megérthető, a porosz követek háza miért tagadja meg oly szilárdan a katonai költségvetés szaporítását.

** (XVII. Lajos.) Blanc legujabb művében a francia forradalomról, okmányokkal kétségbevonhatlanul bizonyítja, hogy XVI. Lajos szerencsétlen fia nem halt meg a börtönben, hanem Simon börtönőr eltávoztatásával szintén tova vitetett. Az a gyermek, kit később a francia dauphinnak neveztek s ki a börtönben meghalt, nem volt XVII. Lajos; ki hogy tulajdonképen hova lett; azt mély homály fedi.

** (Azok közül,) kik a nagy francia császárral a szent-ilonai fogságot megosztották, a napokban halt meg az utolsó, Santini, ki mint komornyik 2 évet töltött Szent-Ilonán a császár körül, ekkor börtönőre Hudson Lowe elleni gyilkolási kísérlettel vádoltatva, elfogatott s Európába visszaküldetett. Napoleon Lajos 1849-ben a császári sír öreül nevezte s e minőségben hunyt el legközelebb Párisban.

** (Victoria angol királynőt) sept. végével várják felső ausztriai birtokára, a greinsburgi kastélyba. A királynő azonban nem jön Bécsbe, hanem Greinsburgból Münchenen átutazik vissza Londonba.

** (Pincze-jubileum.) A Bécsben levő Eszterházy-pincze 200 éves jubileumát az idén fogják megülni. E hely 1662-ben nyitattott meg, és még most is ugyanazon állapotban van, mint akkor volt.

** (Katonai szigor.) A koburg-gothai trónörökös, Alfréd herceg, angol tengerészeti szolgálatban levén, a szabadságidőn túl egy órával tovább elmaradt. A parancsnok ezt bejelenté,

s kérdezősködött, hogy mit tegyen. A királynő a törvény által rendelt legszigorubb büntetést mérte rá. Ez két havi fogság és félévi visszavetetés az előléptetésben. A herceg Reinhardsbrunnba érkezvén, azonnal vissza kellett utaznia a — börtönbe.

** (Nagy tolvaj.) A hannoverai király udvari marschallja, az ország főurainak egyike, Hedemamann tábornok, a királytól, midőn furdőre kísérte, 90 ezer tallért lopván, megszökött.

** (Egy külön cz főur.) Lord Byron brit költő egyetlen leányának fia, Wentworth l. sept. 1-jén halt meg 26 éves korában. Az elhunyt ifjú lord annyira demokratikus érzelmű volt, hogy rangtársait kerülve, egy hajógyárban kézi munkával kereste napi kenyerét, daczára annak, hogy meglehetős vagyonnal rendelkezett.

** (Elhalasztott egybekelés.) Ypsilanti herceg egybekelése Sina Simon báró leányával, a vőlegény betegsége miatt elhalasztatott.

** (Nemes részvét.) Az elfogott marsalai hős, Garibaldi tbk. gyógyítására Londonból Partridge, jeles sebészeti tanár, Spezziába utazott. Uti költségének fedezésére Londonban gyűjtések eszközöltettek.

** (Aljas boszu.) Salzburgban egy jó családbeli ifjú leánykát kedvese, valami nemtelen boszúból esti sétatája alkalmával választóvízzel arcul öntött; minélfogva a szerencsétlen leányka szemeit veszté. A bűnös azonnal törvényszék elé állíttatott.

HIRDETÉSEK:

Legolesőbb szépirodalmi s hölgydivatlap!

A NŐVILÁG.

megjelenik havonkint háromszor, nagy nyolczadrétben, borítékban, szépirodalmi cikkekkel, hazai divattudósításokkal, közhasznú közleményekkel a nevelés, háztartás, konyha- és kerti gazdaság, valamint a mailag (modern) finom izlés, pipere köréből, minden hónapban egy szép divatkép — s egy szabás-, himzet- s mindenféle női munka mintarajz melléklettel, éven át összesen néhány száz divatábrával!

Előfizetési föltételek.

Évnegyedre (october—december) 1 ft. 50 kr.
Félévre (julius—december) 3 „ — „

Tiz példány után egy tiszteletpéldánnyal kedveskedünk.

Az előfizetési pénzek bérmentve levelekben az alólirt kiadó-hivatalhoz (egyetem-utca 4-ik szám) intéztetni kéretnek.

A „Nővilág“ kiadó-hivatala.